

PERIOSAFE MEET PARODONTALE AFBRAAK

Paropreventie met een strookje

Actieve parodontale ontsteking en afbraak kan tegenwoordig aan de hand van een speekseltest worden vastgesteld. De net geïntroduceerde Periosafe zou helpen in de strijd tegen parodontitis, en dus ook in die tegen diabetes en hart- en vaatziekten. Naast enthousiasme zijn er ook vraagtekens.

TEKST: KAREL GOSSELINK, BEELD: SHUTTERSTOCK

> **W**ie ontwikkelt nu wel, of juist geen parodontitis? Een belangrijke vraag in de strijd tegen deze aandoening, maar ook een die niet zomaar te beantwoorden is. Er zijn mensen die ogenschijnlijk een gezond gebit en tandvlees hebben, maar die op den duur toch parodontitis in een matige of ernstige vorm ontwikkelen.

Om het actieve afbraakproces van het parodontium vast te stellen voordat dit klinisch waarneembaar is, kan de speekseltest Periosafe uitkomst bieden. Dat zegt tandarts-implantoloog Peter van der Schoor, die de test sinds enkele maanden in zijn praktijk in Garderen gebruikt. Hij is er zo enthousiast over, dat hij heeft besloten om Periosafe in Nederland te gaan distribueren.

Periosafe is een zogenaemde Point of Care Test (POCT), die op niet invasieve wijze in ongeveer vijf minuten een indicatie geeft of er sprake is van een ontstekingsactiviteit. Het gebruik ervan is eenvoudig: bij een patiënt afgenomen speeksel wordt op een teststrookje

> aangebracht. Na vijf minuten wordt zichtbaar of er wel of niet sprake is van de aanwezigheid van een enzym dat vroeg in het ontstekingsproces (bij parodontale ontstekingen) vrijkomt en het bindweefsel met daarin collageen afbreekt.

Biomarker

De speekseltest is gebaseerd op het levenswerk van de Finse hoogleraar Timo Sorsa. Die stelde actieve parodontale aandoeningen vast door Matrix Metalloproteïnase-8 (MMP-8) in het speeksel te meten. MMP-8, een collagenase, is het bewuste enzym dat vroeg in het ontstekingsproces vrijkomt en bindweefsel met daarin collageen afbreekt.

Volgens de Finse hoogleraar kan MMP-8 beschouwd worden als een veelbelovende biomarker voor het vaststellen en het verloop van parodontitis en peri-implantitis. Hierover publiceerde hij in februari van dit jaar nog in het wetenschappelijk tijdschrift *Periodontology 2000*. Met de ontwikkeling van de test was Sorsa – werkzaam op de universiteiten van Helsinki en Stockholm – al ruim tien jaar bezig, zonder deze verder te vercommercialiseren.

Enkele jaren geleden werd zijn idee door het Duitse Matrix Biotech AG Group uitgewerkt tot Periosafe en op de markt gebracht. Van der Schoor kwam ermee in contact en raakte geïnteresseerd. Hij besloot het product te testen middels een casestudie in drie praktijken bij een groep van 260 patiënten vanaf dertig jaar. Het betrof hier hoofdzakelijk een groep gezonde patiënten (DPSI-A), waarvoor een periodieke controle om het half jaar volstaat. Uit een test met Periosafe bleek zo'n veertig procent van de groep positief op de test te scoren.

Zij hadden dus een verhoogde MMP-8-activiteit in de mond. “Dit was een eye-opener”, aldus Van der Schoor. Met het idee dat ogenschijnlijk parodontaal gezonde patiënten een verhoogde ontstekingsactiviteit hebben, kregen de patiënten die positief scoorden een individueel preventieprogramma aangeboden. Daarin ziet een preventie-assistent ze een aantal maal per jaar om het gebit schoon te maken.

Pocketsonde

Volgens een aantal deskundigen heeft het gebruik van Periosafe zeker meerwaarde, hoewel ze er ook een aantal vraagtekens bij zetten. Onder meer Wijnand Teeuw, chef de clinique van de afdeling parodontologie aan ACTA, ziet potentie in de speekseltest. Hij zou hem echter niet inzetten om in de tandartspraktijk vast te stellen of iemand parodontitis heeft. Volgens Teeuw is daarvoor een andere goede standaard beschikbaar: het gebruik van de pocketsonde. Volgens Teeuw zou het echter fantastisch zijn als een dergelijke test gebruikt kan gaan worden in een medische setting. De NHG-standaard voor diabeteszorg schrijft namelijk voor dat de huisarts moet controleren op tekenen van parodontitis, iets waar hij momenteel geen middelen voor heeft. Teeuw heeft voorts nog wat twijfels over de validatie van de test in Nederland. Wat hem betreft zou er een studie moeten komen die de betekenis van Periosafe voor de hele linie, variërend van patiënten zonder paro tot patiënten met ernstige paro, onderzoekt.

Fridus van der Weijden – hoogleraar Preventie en Therapie van Parodontale Infecties aan ACTA – is positief over het gebruik van MMP-8 als biomarker. Maar net als Teeuw vindt ook hij Periosafe minder interessant om parodontitis mee vast te stellen, aangezien dat met een pocketsonde sneller en goedkoper kan. Van der Weijden ziet de waarde van de test vooral in het kunnen vaststellen van klinisch niet waarneembare ontstekingsactiviteit. Bijvoorbeeld na een parodontale behandeling.

Verder zou Periosafe wat hem betreft in de implantologie kunnen worden toegepast om bij de nulmeting en vervolgccontroles op een actieve ontsteking te testen. Op dit moment gebeurt dit nog door het meten van de pocketdiepte, wat een vrij grove maat is. Volgens Van der Weijden moet er ook meer onderzoek worden gedaan naar de voorspelbaarheid van Periosafe in dit soort situaties.

En volgens Floris Bikker, onderzoeker op de afdeling Oral Biochemie aan ACTA, kan Periosafe inderdaad de huidige diagnostiek van parodontitis ondersteunen, maar moet men oppassen niet op het verkeerde been gezet te worden. De MMP-8 enzymen zijn namelijk betrokken bij een grote verscheidenheid aan fysiologische en infectiegerelateerde processen, zowel binnen als

Bevolkingsonderzoek

Volgens tandartsen en implantologen is Nederland toe aan een bevolkingsonderzoek naar ernstige parodontitis, meldde *De Telegraaf* op 20 november. In de krant bepleit onder meer Peter van der Schoor de invoering van de speekseltest Periosafe. In een reactie aan het *Nt* laat Fridus van der Weijden weten het belangrijk te vinden dat de gezondheidstoestand van het tandvlees van alle Nederlanders in kaart wordt gebracht. Vanuit het oogpunt van preventie is een landelijke tandvleescreening dan ook belangrijk, aldus Van der Weijden. De NVvP wil nadere bestudering alvorens de speekseltest te willen inzetten voor dit doel en om te kijken of deze valide is om te dienen als vervanger voor het screenen met een pocketsonde.

buiten de mondholte. Uit enkele wetenschappelijke publicaties blijkt dat het gehalte aan MMP-8 in speeksel of crevulaire vloeistof ook bij orale aandoeningen als cariës, gingivitis en peri-implantitis kan zijn verhoogd. “Mijn inziens wordt daarmee een juiste interpretatie van Periosafe lastig”, aldus Bikker.

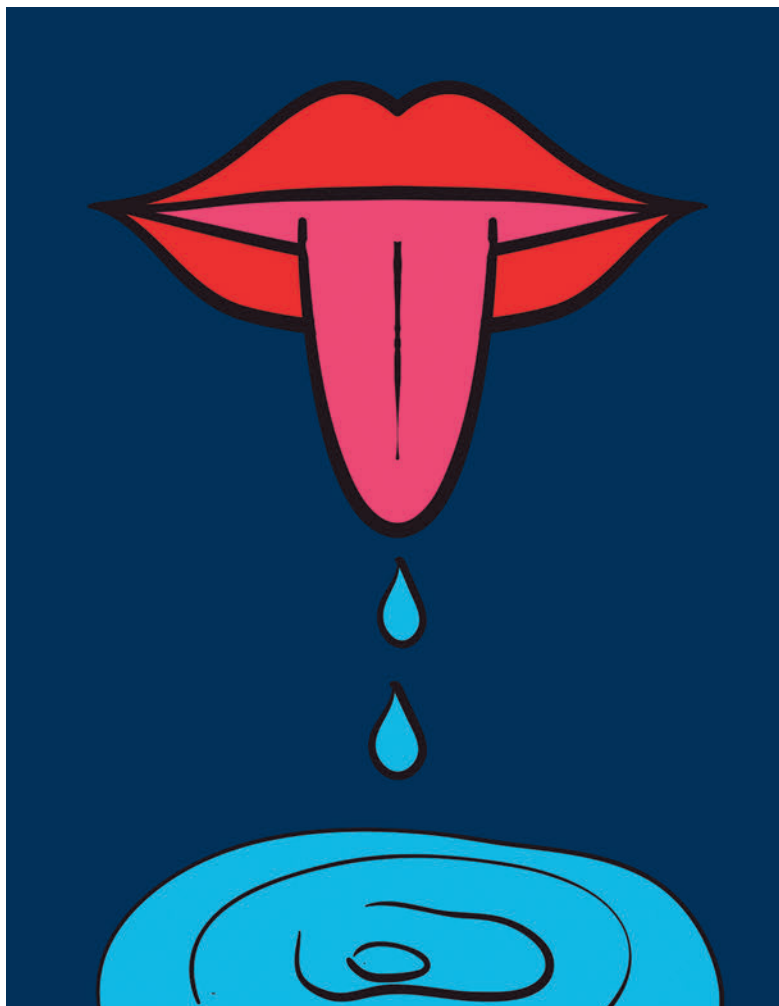
Zwanger

Van der Schoor wijst er echter op dat er internationaal gezien voldoende wetenschappelijke onderbouwing voor de Periosafe-test is. Hij betwijfelt daarom of in Nederland nog aanvullend onderzoek nodig is. Periosafe ziet hij als een ‘market-changer’, die veel impact kan hebben op de mondzorg in Nederland. Het effect zal op den duur zijn dat mensen beter preventief behandeld kunnen worden om zo parodontale ziektes te voorkomen.

Ook denkt hij dat de test veel betekenis kan hebben voor de relatie mondgezondheid en algehele gezondheid. Er komt namelijk steeds meer bewijs voor het verband tussen parodontitis en het ontstaan van diabetes en hart- en vaatziekten. Verder blijken zwangere vrouwen met parodontitis een verhoogde kans op een vroeggeboorte te hebben. De test kan volgens Van der Schoor ook goed gebruikt worden om in andere delen van de zorg te screenen hoe het ervoor staat in de mond en de risico's in te schatten voor wat andere ziektes betreft. Te denken valt aan gebruik in de huisartsenzorg en ouderenzorg. Van der Schoor denkt eveneens dat het vroeg detecteren van het risico op bepaalde ziektes tot een enorme reductie van de zorgkosten kan leiden. Op 20 november pleitte hij in een artikel op telegraaf.nl voor het gebruik van Periosafe in het kader van een bevolkingsonderzoek naar tandvleesproblemen.

Onderzoek

Overigens vindt er in ons land momenteel wel degelijk onderzoek naar Periosafe plaats. Frank Abbas, tandarts-parodontoloog aan het UMC Groningen, kijkt naar de betrouwbaarheid ervan bij verschillende patiëntengroepen. De uitkomsten laten een acceptabele correlatie zien met de klinische parodontale situatie van de patiënt. Ook volgens Abbas zou de test een prachtig instrument zijn voor screening op parodontale problemen door medici, vanuit de wetenschap dat parodontitis een risicofactor is bij een aantal medische aandoeningen. In Duitsland zijn daar al goede ervaringen mee, aldus de tandarts-parodontoloog. Hij denkt verder dat Periosafe voor tandartsen en mondhygiënisten op termijn de DPSI-score zou kunnen aanvullen of vervangen om de parodontitis-activiteit vast te stellen.

Bedrijfsvoering

Medio 2016 besloot Van der Schoor om alle patiënten in zijn praktijk uit preventief oogpunt te testen – gratis, de test kost normaal € 23,- – en, afhankelijk van de uitslag en DPSI-score, een meer of minder intensief preventieprogramma aan te bieden. Dit heeft inmiddels tot een behoorlijke wijziging in de bedrijfsvoering geleid. De praktijk is opgedeeld in een ‘departement mondzorg’, waarin preventie-assistenten de patiënten preventief zien, en een ‘departement tandheelkunde’ voor de tandheekkundige behandelingen. De omzet in het deel van de mondzorg is inmiddels flink gestegen. Van der Schoor verwacht dat een vroegtijdige detectie van parodontale afbraak – iets waarin het huidige paroprotocol volgens hem niet voorziet – zal leiden tot een betere parodontale gezondheid. Hij houdt de effecten van zijn aanpak nauwkeurig bij om het succes ervan in de toekomst te kunnen meten.

- www.periosafe-nederland.nl,
- www.henryschein.nl

